

Црногорци!

Тужни вапај, који допире из Старе Србије од тамошње наше потлачене браће, не може се даље подносити.

Онамо немилосно кољу не само људе, него жене и нејаку ћецу српску. Гладно, јадно и плијењено српско се робље потуца по горама и око гаришта својих домова кликујући вас, да га заштитите и избавите.

Дужност и љубав рода налажу вам да похитате браћи у помоћ. Знам, да бисте ви то и до сад учинили са урођеном вам одважношћу, да Ме нијесте слушали и исцекивали исход Мојијех мирољубивих напора за заштиту мученика испреко границе.

Моје наде, да ће се наћи начин да се без проливања крви Срби у Турској ослободе мука, не остварише се, те сад, колико год је Мојем срцу тешко нарушити тишину европскога мира, не остаје Ми до латити се сабље — оне сабље, коју су ваши очеви неустрашиво шљедовали на Вучијем Долу, Никшићу, Бару и Улцињу.

Црногорци!

Уз нас је правда, а коцка је бачена, па што Бог да и срећа јуначка!

Замном, јунаци, да руку пружимо браћи у невољи, као и витешкој Малесији, која се ево двије године лавски бори за своја права, слободу и сједињење са Црном Гором.

Нијесмо сами. С нама је Бог, с нама су балканске хришћанске краљевине, са којима смо удружени у заједницу, за којом сам вазда чезнуо и коју су све од навале азијатског освајача жељно очекивали толики пасови балканских народа.

Имам тврду наду у мишице, ред и послушност синова Мојијех старијех војника, да им ништа неће бити немогуће, но да ће сад височије него икад уздигнути углед драге Домовине и прославлено црногорско оружје новим сјајем обасјати.

Смјелост је ухватити се у коштац са једном великом царевином, али то баш приличи Мојем витезу, Мојем Црногорцу, у толико прије, што му је најмилије уложити се за браћу. Пратиће нас симпатије свега образованог свијета, свега нашега српскога рода и осталога Словенства, а витешке руке са мачевима пружају нам Краљеви: Србије, Бугарске и Грчке, чији су народи у овоме светоме подuzeћу с нама збратимљени. Ни ту царевину не затичемо и обијести, већ из најплеменитијих побуда, да спријечимо коначно уништење своје прекограничне браће.

Црногорци!

Вашијем мушкијем кроком похитајте онамо где се страда, где се мучи, где се плаче. Нека повезана браћа Старосрбијанци час прије угледају ваше славне барјаке; нека рекну: „Ево браће, ево осветника испод Ловћена, Кома и Дурмитора, ево синова Црне Горе где долијећу у наш загрљај, и сад нијесмо више ми ни сираци, ни робови!“ Тамо ћемо се срести са нашом драгом браћом из Србије, коју предводи њен витешки Краљ, Мој љубљени зет, да се с њима жељно загрлимо, заједно посећи потлаченима слободу.

Нека се благословом Божјим и Светога Петра Цетињскога и свијех наших светаца остваре снови из ране Моје младости, кад сам пјесмом наговјештавао овај знаменити дан и загријавао српске груди вјером, да оружани морамо поћ:

Онамо онамо, за брда она!

Живјели Црногорци! Живио балкански савез!

На Цетињу, 26. септембра 1912.

НИКОЛА с. р.

Велики дан

Цетиње, 26. септембра

Крваво се сунце данас рађа с Истока у знамењу плама и мача.

Народи балкански подиглоше се на ноге да стресу са себе ланце ропства. Балканске хришћанске краљевине извлаче мач из корица да заметну борбу са азијатским освајачем.

Црна Гора је прва пошла у свети бој. Вјерна својим традицијама, које је чувала кроз пет вјекова мука, она оружаном руком продужава узвишено дјело ослобођења потлачених.

Краљ Црне Горе објавио је данас Својем народу, да је Турској огласио рат. Објавио је, да је ослвануо велики, срећни и радосни дан, који је жељно очекивао сваки син ове јуначке земље, — дан борбе за славу и част Домовине и за слободу мученика испреко границе.

Погледи све Црне Горе, свега Српства и Словенства од данас су управљени на Подгорицу и Скадар, од куда се очекују радосне вијести о побједи непобједивог црногорског оружја, о побједи правде и слободе. Са задрхталим срцем од узбуђења и добријех нада сва наша отаџбина једним дахом, једним осјећањем прати своје синове, своје витезове, који смјело наступају противу непријатеља цивилизације, да на бојним пољима свој живот подложе за мисао, која је везала четири балканске краљевине у тврду заједницу.

Ништа их неће омести у њиховоме напредовању, јер их све руководи жива жеља и јака воља, да за слободу принесу најтеже жртве. Из њихове племените крви поникнуће нови лепши живот на хришћанскоме и словенскоме Балкану. Доћи ће ново доба, о којем су гуслари уз гусле пјевали и за којим је тежио сав Балкан, измучен од петвјековног варварства.

Пред Подгорицом је од јуче развијен барјак Вучедолског Побједника, пјесника свесрпске химне „Онамо, онамо“! Његово лепршање у нашој храброј војсци огласило је освитак великога дана, којем се сва Црна Гора радује, којем све Српство заносно кличе.

Увјерени смо, да ће у овоме светоме дјелу цивилизације, које је Црна Гора предузела у друштву осталих балканских краљевина, наша отаџбина имати на својој страни симпатије свега образованог свијета. Изазвата, намучена, стално узнемиравана у својем мирном напредовању, стављана на страшна искушења гоњењем и истребљивањем своје прекограничне браће, Црна Гора се датила најтежег потоњег средства да сачува своју част и углед и да изврши дужност,

коју има као пијонер слободе и просвјешћености на овим странама Балкана. Тешко јој је било латити се тога крајњег средства с обзиром на жељу Великих Сила да се одржи мир; али она није крива, јер за ред, правду, слободу и напредак једна цивилизована држава мора принијети све жртве и не узмицати за ту цијелу од борбе са непросвјешћеним противником, ма колико исти био моћан.

Био нам свијема срећан овај велики дан!

Живјела црногорска војска!

Објава рата

Јуче је дипломатским путем објављен рат између Црне Горе и Турске.

Пошто Турска није дала довољан одговор на потоњу ноту наше владе, то је јуче нашем отправнику у Цариграду г. Петру Пламену телеграфски наређено, да турској влади саопштити да прекида с њоме дипломатске односе, да је Црна Гора објавила рат, и да оставља Цариград.

Г. Пламенац је јуче по подне напустио турску пријестоницу.

Прва вијест у пријестоници

Прва вијест о објави рата муњевитом брзином раширила се по Цетињу јуче прије подне.

Сва пријестоница била је усљед тога у необичној радости. Пред Краљевим Двором искупило се много народа, који је са нестрпљењем очекивао да сазна даље вијести.

Телеграми су јавили на све стране свијета, да су Црна Гора и Турска у ратноме стању.

Потоњи кораци

Посланици Русије и Аустро-Угарске при нашем Двору г. г. Гире и барон Гизи дошли су јуче у 10¹/₂ час. прије подне у Краљев Двор и заједнички су били примљени код Краља у аудијенцију. Учинили су у име својих влада, које су за то добиле овлашћење и од осталих Великих Сила, потоњи корак у корист одржања мира.

Њихова аудијенција није дуго трајала. Краљ их је примио у салону на горњем спрату Двора. У одјељењима на доњем спрату бијашу посланици Србије, Бугарске и Грчке и више наших великодостојника.

Чим су посланици Русије и Аустро-Угарске свршили своју дужност и изашли, Краљ је сипао на доњи спрат. На Господаревом лицу огледало се живо задовољство и радосно расположење.

Краљев одлазак у Подгорицу

Мало иза тога Краљ је са Краљом Мирком сис у аутомобил. Краља испратили до аутомобила Краљица и Краљица Ксенија и Вјера и Краљице Милица и Наталија. Пред Двором маса народа. Бурне овације Господару. Алабарјактар г. Марко Поповић износи велики диван свизлени барјак. Народ екне да кличе и будиљено кличе. Узбуђење опште. У први аутомо-

био пред Краљевим сједа алај-барјактар са развијеним барјаком. Народ се тиска око Краљева аутомобила. Посланици Србије, Бугарске и Грчке у првом су реду и поздрављају Краља. Господар им радошно одговара. Аутомобил се кренуо, народ кличе, а цуцање тона и звоњење звона огласи одлазак Краља у Главни Војни Стан у Подгорицу.

Дирљиви тренуци

Ови значајни дани, тако обилни у дирљивим тренуцима, приликом дефиловања катунске бригаде и одласка Насљедника и Књаза Петра у Подгорицу, дани су небројено повода за радости узбуђења.

У понедељак рано изјутра пријесла је на Цетиње војска катунске бригаде. Сва је била поређана на Обилића Пољани у потпуној ратној опреми, спремна за одлазак на границу. Са Обилића Пољане, са војном музиком на челу, војска је кренула поред Краљевог Двора. Краљ је био пред Двором на коњу, окружен великим бројем великодостојника. Улице око Двора притисла огромна маса народа, која је клинчала Краљу и војци. Сва бригада продефиловала је пред Краљем. Дивно је било погледати ону масу витезова, који у бојним редовима са цјелокупном ратном опремом пролажаху испред својега Врховнога Команданта, одушевљено Му кличући. Свак је био до два душе потресен. Музика је свирала родољубиве српске pjesме. Дефиловане је дуго врпце трајало. Мијењаху се један за други сви баталниони са својим и четним барјацима. Сваки војник поноси, окретањем, радосан, свјесан своје дужности, својега тежкога задатка.

Има ли пренова, које не би могла слагати таква војска, достојна назива косовског осветника!

Истог дана прије подне отпутовали су у Подгорицу Краљевић Насљедник и Књаз Петар. Њихов испраћај бијаше необично дирљив. Најприје су узели опроштај од своје узвишене Мајке и Краљице, која је оба Своја сина благословила, пожељивши им од Бога успех и срећу и славни повратак. Затим су се опростили са Краљем, који их

је испратио до аутомобила. Прије него што ће се аутомобил кренути, Краљ је Насљедника топло загрлио и на чело и груди му ставио својом десницом знамење крста, па је по томе Насљедника пољубио и звонким гласом пожелио му срећни пут.

Мало ко од многобројних присутних могао се уздржати од израза сиљнога узбуђења. Народ је бурно кличао Насљеднику и Књазу Петру, који ће, по Краљевој жељи, својом руком први топ испалити на војску непријатеља Отаџбине.

Насљедник ће поћи у Бар са својим штабом ка војци, која ће бити тамо, а Књаз Петар биће командант зетско-брдске бригаде.

Командант Краљева штаба

Командант Краљева штаба у Главном Војном Стану биће Његово Краљ. Височанство Књаз Мирко, који је јуче са Краљем отпутовао у Подгорицу.

Позив Друштва Црногорског Црвеног Крста

Друштво Црногорског Црвеног Крста објављује овај позив:

Балкан је опет у крви, опет у пламену! Тај пламен гута наше домове, а крв што топи нашу земљу, крв је наше браће.

Осакаћена тјелеса што леже на нашим границама — наша су, наше су браће.

И она нејач, што пишти у кршним збјеговима — дјеца су наша.

И оне жене, што чујају косе од страве и ужаса — сестре су наше.

Ко може да заклопи очи и да не види патње својих најближих?

Ко може да затвори уши и да не чује врисак незаклоњених и биједних?

Ко може да стегне срце и да буде тврди и хладан на сву ту путу и сав тај јад?

Вашији тијех мученика дубоко су одјекујући у нашем срцу. Нашег Витешког Краља Господара и Његовог Црног и оданог Му народа.

Пошто су остали бесплодни сви покушаји и настојања, да се мирним путем олакша несносно стање српског народа у Отоманској Царевини, Он је, у име Бога, правде

и човјекољубља, а у братској заједници с осталим балканским државама, подигао Своју храбру и побједама вичну војску, да оружном руком помогне онима, који страдају — да их из ропства поведе у слободу, из смрти у живот.

Но ратови не могу бити без жртава. Човјечанска дужност налаже да им се помогне у колико им се помоћи може, а за то је на првом мјесту позвано Друштво Црвеног Крста, та хумана установа, којој је главни задатак да жртве рата, рањенике и болеснике, његује и лијечи.

Али да би се могло у томе успјети, потребна су толика средства, каквима Друштво у даном случају не располаже. За то се оно и обраћа за брзу помоћ свима Друштвима Црвеног Крста као и онима, чије је срце доступно да осјети бол, кад чује јавк рањеника, јавк дјетета, жене и старца, жељених да их обасја зрак сунца слободе, које обасјава друге срећне народе.

Помоћ Црвеном Крсту, помоћ је нашој народној борби, дјело је милосрђа, хришћанска је љубав према ближњему!

Цетиње, 26. септембра 1912.

Председник Друштва Црногорског Црвеног Крста: **Митрополит Митрофан.**
Адреса за прилоге и поштомарке: „ДРУШТВО ЦРНОГОРСКОГ ЦРВЕНОГ КРСТА“
Cettigne — Montenegro Цетиње — Црна Гора

Јевропи

Теби да пишем — теби, тиранко!
А дух ми мори отров и пљев;
Уврела твојих жаоци јетки
Потпаљуу ми пламенити сјењ.

Миллионима народи ниште,
Миллион груди просина крв,
Миллионима пале кућинице,
Миллион људи гмиже ко црв

И милиони долазе смјерно
Јевропи гордој на холи суд:
„Не може више, раба не може
Својим јарам, мучниги труд!
Тирани нас глуми, срамоти жене,
Усјева наших отима илод.
Пресуди, свјета, да ли живјет може
У таквом игу несрећни род?...
Напунућемо!..

„На измишлети!“
Подмисли твоја горди је збор.
„И пунућемо, пунућемо славно, —
На! мачем пресећ! Гордијев чвор!
И пунућемо — али слободно,
Јер Срби неће да буду роб!
Тамо далеко на светом гробљу
Потражићемо живот или гроб!“

Ђуро Јакшић.

Страдање Срба

— У плаво-гусињском округу —

Господине Уреднице, част ми је, а и дужност ми налаже да Вас, господине уреднице, извјестим о жалосном стању и тешком опстанку Срба у Плаво-Гусињском округу, који преживљају посљедне дане свога мученичког и јадног живота.

Нећу бити преопишан у овом свом извјештају, него ћу напоменути само главније ствари, које су се одиграле од изид месеца дана, а које су до данас остале незабијене у нашем цијељеном листу, а то су:

15. авг. увече у гусињским кафанама догађаје се турци да нападају српске домове, под именом тражења оружја, у циљу да грабе српске девојке и пљачкају српску сиротињу.

Неге ноћи њих преко 500, са првацима: Сејди Зукотом, војним лиферантом, Смаилом Никољевићем, чланом уџумага и Мујком Арадиновићем, отпочело је оружаном руком, да ову своју одлуку у дјело приводе.

По савјету Сејди Зукином најприје напали су кућу Петра Драговића, због тога што има сестру, која смега Зукиним „адон-жуанским“ прохтецима, говорећи при нападу, да је она једино за турчина створена.

За овим — разумије се — у истом циљу пошли су у куће: Јефта Тодоровића, Ђорђа Лончаревића, Спаса Лончаревића, Мића Оташевића и т. д.

Пошто им није изашло за руком да коју лијепу „длахињу“ уграбе и изврше своје гадне наміјере, приступили су пљачкању и претресању: жене, дјевојка, дјете и свега осталог.

Насили су из кућа све што су у њима нашли, и напосљетку тукли сву челац редом, те је у сред ноћи стајала таква писка и лелек српских жена и дјете. Да је сваког хватала језа, а милиона канале сузе из очију, гледајући вапај српске сиротице, која уплашена, преклињашу и мољаху за помоћ, да би се од ових дивљих нападача, који ту ноћ неузвено варварство починише, ослободили.

Посљедње ових витешких подвига, гусињски турци нијесу се на овоме зауставили, него су одмах учинили напад на гусињску српску школу и цркву, али намет колендарско одбацили их је.

За овим продужили су остављања над јадним Србима. Истукли су Мишиша Новићевића у његовој сопственој механи тако, да је јадник на постељи скоро 15. дана лежао.

Стојану Лончаревићу разбили су револверима главу, узели му један сахат, револвер и поврх тога трговачке протекле, оставивши га тако истученог да нема изгледа да ће у животу остати. Овако исто истукли су и Петра Николића из Грачара.

И поред свега овога поскидали су србима: часошнице, ланчеве, леворвере и хаљине које су им се допале, те данас Срби у овим крајевима не смију на себи ништа имати што би се турцину допало.

јаво слаб, да је тешко могао допријети до његовог уха. Али, можда је говорила душа души, можда је њен муж осјећао њену вољу као препреку за даљи ход, јер од једном он застаде, снази своју жену и следјући њеном позиву, примивши гуку на грудима свог дјетета.

Престрањен Џон стукну натраг, протиснувши чело руком. Један тренутак још стајао је неодлучно, упревши поглед на своју жену. И поред слабог осјећања, могао је читати мисли које су га у том тренутку непунава-ле. У његовом очима она је читала одговор на њене оптрге, страње ријечи, с којима га је прије једног сата отјерала у ноћ.

Он ју је тада мирно цустио да се изговори и по спољности је изгледао мјаран и поред оштрих прекора и пребацивања, а кад је већ изгубила престаја, одговарао јој је само с недовољно ријечи.

— Тешко је за тебе, Луција, ово стање, како га ти износиш. Овдјашњи живот је досадан и из основа други од оног, којим си раније живјела. Ти нијеси никад могла ни помислити, да тако може бити. Да, тешко је, али опет не без својих нада — неки срећан случај, може ти сваког тренута вратити твоју слободу. Послије тих ријечи он ју је оставио.

У страху за дјететом она је била потпуно заборавила на своје немишљене невоље прије једног сата, њено незадовољство у овом часу душевних патњи расплинуло се као магла пред анкером. Али сад, гледајући у његове очи, сјети се његових посљедњих ријечи.

— Неки срећан случај!

— Не, не, то не! Напушта је она, пружајући руке премо њему. Џоне, за нас!

Није смјела другачије говорити до тога, али њено лице говорило је да не. Придружи

ПОДЛИСТАК

ДИЈАМАНТСКА ЗМИЈА

— Е. М. Повер

Једне године, летње ноћи, Луција Феркеј стајала је на веранди, наслонена на један стуб и савладалачки посматрала звијездама окићени небесни свод. Била је то једна од оних чаробних лијепих ноћи, о чијој неопишаности и драги она у Египатској није могла ни сањати. Заносни, мирисом испуњени ваздух, прекрасно, интимно плаветило аустранијског неба, по коме светлуцају звијезде као бриљанти расути по каиџи, непознати су сјеверној, чагањској катини њене домовине.

Она уздицала, у близини као и у даљини, кувала се у преобилатој мјесецевој свјетлости, падао, само једно мјесто, са кога је кроз дрвеша, што је на удаљек од пола миле о-кружавало један једини, одблескивала нека прелијепост свјетлости, коју су с времена на време осећале некакве фантастичне прилике. Та свјетлост постојала је од брзих натри, којом су прици осветљавали своју свјетлост — велику ратничку стругу, приређену у част погје неог пријатељског наметана.

И поред доста велике даљине, на стуб наслонено, уздицала жене прелика мога је у краћим размислима чути њене потмуле ударе, који су долазили од ње приона, при којој се она по такву игру бајају на земљу. Чуо се и слаб одјек пјесме ових шпираних ратника.

Ове вјеселе, што ју је опоминјало на за-пот, тако битно разликовало од њеног осамног живота, чинило ју је још од-м и постоје-нић бескрајну самоћу и одвојеност од кул-

турног свијета. На срцу је осјећала играхити-горет, а толики ваздух причињавао јој је бод, кога се није могла ослободити.

Уздахнувши нестрпљиво, неко вријеме х-дала је тамо и амо прено веранде, па се опет заустави код посљедњег стуба на који се уморио наслон, заустивши за главу обе, рушачасте руке, које су се називале испод танке, прозачне одјеће, и окренувши према небу прекрасно лице, чију сјетну свјетлост аустранијског жета ипак није могла опалити. Фина, њена појава узамљене женске прилике изгледала је и сувише млада за алатну бурму па десној руци.

Већ постоје осамнаест потпуних мјесеца, мала, алатна бурма за њу је изгубила сву ејај. Непом, за доживиош болесном срцу, она није више ништа друго представљала, до прии беоуот оног лица, који је за увијек остао за ову чужду, сунцем опалену земљу.

— Тек осамнаест мјесеца! мислила је она. Само ово тако кратко вријеме! Ној се чинило да је прошла већ читава вјечност, како је оставила своју стару, јаму домовину, весели, безбрижни и пуни промјена живот међу ној сличним људима.

Сад јој је изгледало непознато, да је од-мах престаја, да све то остави, да све жрт-ује — на позов љубави!

— Да сам га завољела, није било никакво чудо, говорила је она, као да сама себе на-вишава, а мисли су јој летјеле оног магло-витог фебруарског вечери, кога је прии пут пошла са својим савјетом. Било је то у атељу њеног брата, у кругу његових пријатеља, који су се окупили око његове посљедње сли-це. Међу овима био је и стари друг њеног брата, кога је онај младић послао другог мла-

година. Његово опалено лице, снажан и пра-вильно развијен етаж, немо се лијено издва-јао од бледих појава њене земље.

Он је био човјек као створен за љу-бав, а ја га још и сад поред свег што сам у противном смислу могла рећи, немарљиво водим. Али, зар сам ја могла помислити, да само љубав неће бити довољна? Можда би ми много жена и замишљала — добар муж — удобан дом — лијено, здраво дјете.

Она се уморио наслонити, а руке јој мада-кско клонуше на тјело.

— Можда ја немам срце, продужи она погу-ласно, само мозак, па и овај је у самој мучаи.

Али ово као да није био случај, јер је својим размислима успјела, да своје мисли скрене са сопствених брџа м излази на нешто —

— Бад би само Џон био овдје, говорила је непрекидно, као да у њеној чисти лежи нека моћ, која би га могла довести натраг.

Па ипак није чула, кад су се врата подало, отворила да не би пробудно спит, у чарапама је ступао према њој један. Била је већ скоро несвијесна те више није могла мислити ни о свом присуству, као ни о присуству оног страшног свјета. Тек кад се приближила на по-колико корака до њој, придијела је свога мужа. Ако он, не слугећи ништа, приђе њој и сатне се над њом онда — да, изијено ће змија пробудена његовим пре-пањем, изазвати њега за жртву, а међутим ако га дохвати, могао би се пробудити и дјете и ренгилација. У времену од једног се-секунда стајала јој је ова дилема пред очима а у другом секунду већ је била одлучена. Стрпљиво је било ставити на војку живот њеног дјетета, али — он је био њен муж.

— Џоне! зовну га она, а лице јој је био

5. ов. м. жена Тода Дашкић из Бре-
говине била је у свој род у Велици са
својим осмогодишњим дјететом.

При повратку својој кући, а у прису-
ству повољег броја тукара нашао је један
познати турски стражар код куле
„Тотрак“ у Ржаницу и покушао да над-
лом изврши своје гадне и животинске
прохвене.

Како се она бранила окинуо јој је зу-
бима два прста од руке, а дијете тако
уплашило, да од страха и сад у постели
бодује. Посматрачи овоме су се само
смијали.

9. истог месеца дошли су у Војном
Селу: Биниак Муса из Душана, Брацајкић
из Јасенице и Андрић из Мартинавића,
највиши разбојници, и напали Петра Тур-
ковића у његовој кући, пријетили му из-
вјесну своју нову под пријетњу да ће
им главом платити, ако им новац не да.

Како јадни Петар није имао новца, који
им није био дужан, да да, разјарени и
огорчени турци од њега и његове сине
Ивана и Вега опалише плотун.

Срећом при непријатељски плотун не
погоди их, већ умакуше у једној соби
у којој се затворили.

На глас пуцака одмах дотрчи најстари-
ји син Петров Гацо, који се тада на-
лазио код свога стрица Милована.

Чим је стигао опалио је пушку на Би-
нака и убио га. Остали турци обрну
пушке на Гаца, али их он јуначки до-
чекао.

Једнога и од њих уби, а трећег рани.
У овој борби они њега тако смртно рани-
ше, да је од те ране после 24. сата из-
дахнуо.

Покони Гацо, који погибе бранећи
своје имање, част и живот свој, своје
браће и ота му, био је поштен, јуначан
и добар Србин. Цијела околина јако га
оштаква, јер је са њиме много изгубио.

13. овог месеца Срби Дашкићи и Турци
Драшковићи посваде се и Драшковићи
избију Милију сина Андра Дашкића, по-
слије чега настаде велика препирка из-
међу завађених.

Билко Драшковић у овој свађи опалио
је пушку на Андра, али срећом није га
погдио. Такођер безусијешно на њега
пуцао је и рођак Билков.

На глас пуцака дотрчи Андоров брат
Милун, намери пушку и убије Шефа Дра-
шковића и утече.

Остали Дашкићи утјекли су под зашти-
том племена Црногора, јер нијесу могли
побјећи у Црну Гору.

Очекује се даља борба, која може
имати виших последица.

Из свега овога види се, да су Турци
у Плаву и Гусињу ријешени да истребе
у овом мјесту све што се српско назива.

Српски народ у овим крајевима јако се
узрујао и ријешено, да без обзира на
све остало оконча свој јадни и мученички
живот.

Питамо: могу ли се више подносити
ови нечувени, звијерски и безобразни по-
ступци турске војске и башибозучких ор-
динја које на очиглед ниједног свијета врше

само, а и из његове душе настаде све гор-
чине. Он окрете поглед од Луција, извади
револвер из џепа и етимиши још један ко-
рак према кољеници, отпоче звиждати у меким
модулијама једну мелодију, коју, као што
се Луција опоменила, примјенљују у крош-
таш Луција у Коломбу.

Несколико тренутака све је било још мир-
но, а онда се нешто поче кретати под дје-
тињим покривачем. То је била полица из-
аховог дјетета, и при помисли, какве после-
дице то може доијети Луцијино срце само
што није престало кукати. У безграничном
страху она ступа корак ближе, али један
покрет њеног мужа уздржа је да не иде даље.

Тада се и сузав на дјетињим грудима
поче претити. Са средине се поче дицати у
вис нешто тавно, глатко, право у висини
највише, затим све више и више, док се не
указа вијугаво тијело с малом, пљоснатом
главом, на којој је била означена црна флека
у облику дијаманта. То, у облику свираче
уздигнуто тијело, стајало је за једну стопу
назад нивоа дјетета.

У јасној мјесечевој свјетлости, која је па-
дала на кољенике, могла се змија са свим
јасно распознавати, како се покреће тамо и
амо, упријевши поглед у свирача, при чему је
излазила глатком лијево и десно, као да пажљиво
одељује јасне звуке, која су тако слатко и
мелодично долазила из свјетлости бјелих усана,
дрото. Она се окрете од дијетови звижданог
беба и упути се према веранде у последњу
соби, у којој је горела некаква мутна свјет-
лост, која је гадно изгледала према сребрња-
стој мјесечевој свјетлости, што је падала
кроз прозор и чинила, да се сваки предмет
у соби можда јасно распознавати.

овакве ствари, којима не треба комен-
тара!

Питамо просвјешћену Европу: докле ће
тријети да се врше: покољи, плачке и
биства, њивевине отимачине, силовања и
разна друга злостављања над хришћани-
ским народом?

Питамо: служил ли на част Европе, да
двоструко поштра да се на нечувени
начин истребљује хришћански народ у
Турској империји?

Глас овога јаднога и мученичкога на-
рода у овоме посљетцем своме напору
свуда се очинички чује гдје испод данца
турског варваризма киче, да је ријешен
да се бори на смрт или живот. Овај на-
род, ако није достојан да као слободан
живи — мора бити и бити ће достојан,
да у борби за слободу умре.

Пограничар

Милијун славјанских бајонета

Под горњим натписом објављен је у
свјетском „Našem Jedinstvu“ овај дивни
уводни чланак:

Од јучер милијун бајонета славјанске
војске бугарске црногорске и српјанске
спремне и справне — робљу наше крви
и нашега језика у Турској, свијетли дру-
мове пут Слободе.

Велики догађаји, први пут од када су
Славјани на Балкану, ево их сусрећу,
сложне. Дјело је то краља Николе, снагу
му је дао Фердинанд цар Бугара, а учвр-
стио га је сада и Петар краљ Србије.

До овога дјела било је доста сумњи-
чења. Сада су пала. Државни разлог, у
којему је зашита и народном праву,
највише је — и спојно три славјанске
краљевине.

Милијун сложних славјанских бајонета
на Балкану прво је разумјевање поли-
тике црногорског краља, Николе Вели-
кога, благословљене давни од земне
мајке данашњег умнога краља Бугарске.

Рекосмо једном и понављамо: Јуџи
тешко разумију разумевања. Поз-
нати нараштаји разумеће дјело Краља
Николе, А већ је почело. Од јучер је
милијун сложних славјанских бајонета....

Јесте ли читали свијетљену пјесму о
злату Скарпа?

О браћи краљу Јукашину, Угљени и
Гојку Мрљачевићу? Град градили, Ска-
дари на Бојану; град градили три године
дана са триста мајстора, а никако да му
темеље подигну, док им не бојани вена,
да га никада саградити неће, ако страна
не сазибу у темеље дубоу онога од браће
чија прва на Бојану дође, и мајсторима
ручак донесе.

Дивна је та пјесма, и како је једини
Гојко вјеру одржао, да не каже љуби да
сјутра не иде на Бојану; и оде млада
госпођа Гојковица, и турише је у темеље
ограђиват, и триста мајстора обориле
дрвље и камење, узидаше је до појаса
а кад виђе да ће изнад главе, љуто пис-
ну и моли се Ради неимару, да јој остави

Управо на супротној страни од врата, која
се водила на веранду, стајала је дјетина ко-
левца, у којој је спавао њен мали синчић,
коме је било шест мјесеча. Тихо ступајући
Луција неже познати колијевке, посматра-
јући чудним изразом мило лице с ружич-
астим образима и крешке ножице, које су се
могле јасно распознавати под тамним покрив-
ачем, који је служио као једина зашита
од тоглас сувог појасног ваздуха.

— Красна беба, напутила је млада мајка,
сједајући у једну платену столицу у близини
колијевке. Мали, прекречен деран! Да ли је
истина, да ја нежам срца, као што ми је ве-
черас, за вријеме свађе, рекао Џон?

Истину јој наумијешне на уснама, а срце
чије је постојање у том тренутку доводило
у сумњу, пријетило је да ће препући, да би
одмах са тим изгледало, као да је престало
отпуњавати. Беба је лежала у мирном сну,
али се нешто покретало поред ње, нешто,
што је познато подигло у вис покривач, па
та опет спустило. За један тренутак указало
би се нешто глатко под дјетињом брадом,
постало би га, па би се опет појавило. И ово
дуго, црно вијугаво створење, у коме је Лу-
ција одмах познала дијамантеву змију, од чи-
јег уједа постуна тренутна смрт, поче се св-
вијати на грудима њеног дјетета, према коме
је била равнодушна.

Она се сјећала својих сопствених ријечи док
је узоченим погледом и нетреничним изгледала
при колут, који је скривао смрт у својим
кресовима. Равнодушна! Преблаг! Боже —
равнодушна! Могао би се па то горко поми-
јати. Све јасни својоштрицање је само на
то, да пронађе неко средство, којим би откло-
нила опасност од дјетета. Али немоћно, во-
-

руну, да кроз њу иступи дојке да подони
дијете; кад јој нејакко на дојке дође.

Ни машта Макиавелија, ни сви хладни
државници, од Ришеља и Мазарина до
наших дана, не могаше овако изнијети
како политика државних разлога има своје
страшне захтјебе.

Није ли Гојковица у све ове године,
од Берлинског уговора, била Црна Гора?
Затворена, спуњена, ометана у свему, ради
несрећених односа Турске, она је била
племенита жртва између двају завађених
посестрима Србије и Бугарске. Схваћала
је државни разлог, и знала је, да све три
никада неће саградити нешто трајна на
рушевинама Турске, на праху и пепелу
Истока, ако не буду сложне. Да то до-
живи између је да је узидијау у неутрал-
литет, вољела је да је узидијау у неутрал-
литет, између завађених, и под цијену
празних пријекора да се тобоже више
приволава Бугарима него Србима, него
да у чете српске и бугарске, када су се
међу се клале за љубав Османлије, при-
дружи и своје. Вољела је све подијети и
све претријети, него се огријешити о
Завјет, а Завјет је био, да се сложне сви
славјански бајонети, и да сложни засви-
јетле турској солдатеки и јевропејској
дипломатији. Вољела је да рати, и да
чека у неутралитет сазиђена, а у толико
да надела доји, да очајем не клону тамо
пут Косова, и пут Скопља, и гдје је Ђор-
ђе градио Стубове а краљ Степан, у сред
Метохије Призрену на видику — високе
Дечане, и тамо пут Конаоника и Руднич-
ке планине на све стране „у седам ви-
лајета“.

Да би хтио право, није смо од људи,
од дипломата јевропејских и балканских
неслојом умлаћених. Чекао је. Дошло је
доба, да на сва зијерства турска, арна-
утска и башибозучка, не смију криво од
Бога даље ни јевропски филијестији.

Хоће status quo, али да се у Турској
поправи стање. Пјесма би била лијепа,
да није давни позната. Status quo у Тур-
ској јевропска дипломатија до сада је
увјек хтјела за се, не за рају, за робље
хришћанско.

Сада, послје покоља у Кочанима, у
Беранима и друге, као да се је и она такла
душе, али Турци само што је пошта-
трао, да би му Јевропа могла да нешто
паметне у корист хришћана, почео је да
купи силну војску и да је шаље на гра-
нице бугарске, србијанске, црногорске....
Толико се на Балкану могу уфати од
османлијског Усташа! Ако су сада оваки,
у рату с Италијом и с расулом и анар-
хијом по свему царству, да какви би били,
када би се извукли из ове кризе, на
ојачали?

Какав Status Quo и како даље дипло-
матисање с њима? За Турцима је најбољи
лијек: бајонети и митраљезе.

Што је одавно у себи путио сваки
Црногорац, и за што је увјек радио и
вазда се спремао њихов краљ, сви се сада
увјерили. Турци се куну на сабљу, сабљом

пуно немоћна је била, да спасе мали живот,
за који би у овом тренутку правог сазнања
радо дала свој сопствени живот.

Једина нада и утјећа била је у томе, што
змија неће уједати све докле, док не буде
ушмињена. Али шта ће бити, ако се дијете
пробуди? Ко скаменети од страха и укаса
гледала је узоченим погледом на колијевку,
као да би хтјела силом свог погледа да ма-
лишана одраи у сну, док — „доп!“
питала се немоћна свом добе.

Била је сасвим сама код куће. Послуга је
била у дубоком сну у једној засебној кући.
Прици су били и сувише далек, да би јој
могли помоћи, а њен муж — ах! ах! тек
прије јавног сага, после једне распре, заш-
су се у посљетње вријеме често понављало,
први пут напутила га је његова хладнокрв-
ност, те је уздихавио вола и оддахави у ноћ,
да би потражио разлоге и оданасо суморно
мисли. Могао ће стати према док се не врати
а кад дође — наћиће дрвот свога синчића
који је непажљиво волио. Мислени о овоме,
први пут је дошла до сазнања, којом је
њен муж поканио љубави овом дјетету и
како је она све догубила чинила, да изгуби
своје мјесто у срцу свога сусупра. Она је
оштрила и сву своју свјетлост као и без-
гранична љубав и нежност према дјетету, и
ако је прије тога често била склонила, да се
томе оштријају и паруга. Из дубине душе,
свом снагом своје љубави, у нију је свје-
тошћу прије тога сумњала, стаја је толико
моштине свјетлост, да јој поштеди сини, и
ако смрт пољепио проки неку жртву, да то
не буде њено дијете.

— Јер он га воли! напутила је она су-
вим уснама. Оштрила ово дијете!

им треба пркосити. Какав турски Устав?
То је по више турске труљежи и расула
гној азидатски пошт са мало цвијећа је-
вропејскога, период којег увијек пријети
стари ужас, да изађе из свога затина.

Ево је запријетило и сада. Ал у лао час
сада: чекају га славјанске бајонете и ми-
траљезе милијун славјанске војске извр-
сне спреме и на све справне.

И сада: или све слободе по свима ви-
лајетима гдје је племе наше крви и нашега
језика, или рат.

То се разумије; са Европом су још и
три славјанске краљевине посестрима, да
остане status quo, али не више за инте-
ресе Великих Сила, него за слободе, за
права, за интересе Славјана и хришћана
у Турској; у томе је та мала разлика,
коју допосе најновији велики догађаји.

До јучер су Велике Силе пред „Бли-
стателну Порту“ која више не блиста ни
Анадолу, долазиле с њоме су у руци, а
она их је за нос вукла и смијала им се
као вазда.

Данас јој испред катне звекће мили-
јун оштрих славјанских бајонета. Нема
више отежања, нема финих османлијско-
дипломатских доскочина, нема измиња-
вања...

Омекшаше и у срци. Јави запријетити
ратом и истребљењем самој Црној Гори,
а она им поручи да их чека и да се њих
не боји. Ове године с њоме су и дије
посестрима, па или ће се учинити за
увјек крај рогству, сјечи и плачкању
спиритијске раје, или ће се долине на-
точити крви, брјегови љешинама покрити.

Докле народи хришћански не добију
своје слободе, самоуправом гарантоване,
послије ове јучераше мобилизације трију
краљевина славјанских, никад више не
могу бити Цариград са једне а Биоград,
Цетине и Софија са друге стране умир-
ношћу нити увјереним, јербо, послје Бе-
рана, вјере није у нејере; а Славјан вјера,
Турчин нејера; вазда био и вазда остао.

Наука и проналасци

Сликање под морем. Један енглески
умјетнички часопис извјештава о овом
проналаску на пољу умјетности — о под-
водном сликању.

Поналазач ове нове умјетности зове
се Валтер Приншар, који је љепотама оке-
ана толико одушевљен да неће ништа
друго сликати него сва она разнолика
чудовишта мора.

Он све то слика из природе. У гњу-
рачком звону спушта се Приншар у море
са гвозденом платформом у руци. Његов кист
и његове оловке обложене су челиком
а платно и боје тако су препариране да
им морска вода не може ништа нап-
кодити.

Он ради под водом извјесно пријеме
затим излази на површину ради чистога
ваздуха али само на кратко вријеме, да

Још увијек су мирно лежали и дијете и
змија, а Луција у свом душевном страху
продужила је и даље да посматра обоје. На
даљине одјекну шум прилике пролазе, а
нешто ближе чуло се шуптање сувог,
ветром погоненог лишћа од еукалиптуса, а не-
посредно поред ње прву гај је пошћ. Она
је с чудном јасноћом чула сваки шум, док је
у памети вавода план за циљом, али у свјетло
скривало се више опасност по њега на успјех.
Луција је ступила као оштрица, док је
њен муж напуштао својом пошудом руком.
Она је знала за његову вјештину, али ако
би знала проманија! Свој својом душом пре-
дала се њеној молитви.

Цуцан одјекну онда ваступи гробна тишина.
Луција се борила са свјетлу. Приче, по-
кретна прилика изгледала јој је као да расте,
да се надира, а онда се све изгуби у тми.
Тада од једном зачу се уплатити плач дјетета
и Луција се поче борити, да дође до свјетлости.

— Луција, Луција, моја добра Луција!

Она стаса осјетила је обавијешне руке свога
мула, а дијете је сигурно и непомрљено
лежало на њеним грудима.

Поче! напутила је она. О Џон! О он
је у њеним очима могао читати гору, који
није већ толико мјесеча хтјела проговорити.

У мјесто сваког другог одговора он је још
чвршће привуке за себе. Глас су сусупра
својим за заједнички живот.

А змија је лежала према колијевку, као
при опустошеном мјесту — онешнобави
стријела на дугу смрт, која је мјесто да раз-
двоји, допринијела, да се још тврдише своје
дјетета, који су се почели одвајати.

се одмах затим врати у морску дубину да продужи посао.

Пришарово мајсторско дело, подморски предни из околине Тахита, наишло је на велико допадање и дивљење.

Капетан Вилхелм, који води бисер из дубине морске и који добро познаје овај подморски крај, тврди да је Пришарова слика израђена са ванредном тачношћу.

Ово ће сликање без сумње ући у моду и сликари-худучи образовати своју школу. Сироти критичари и њима неће бити лако, јер ће се у будуће морати спуштати чак у морске дубине, да би констатовали на лицу места вриједи ли дело каквога ђака ове нове школе!..

Књижевност

Књижевни оглас. Као издање задужбине Илије М. Коларца, изашла је из штампе друга књига мога дела

ЈУЖНА СТАРА СРБИЈА

— ПРЕШЕВСКА ОБЛАСТ —

са 22 слике у тексту, и детаљном топографском и етнографском картом са овом садржином:

I. Одјељак: Положај границе Прешевске Области: 1) Физичке прилике, орографија и хидрографија; комуникација. — 2) Физичке прилике: Морава и Моравица са Карадагом; Рујан са Кришевичком Рифком и Пчиња. — 3) Планине. — 4) Ријеке и минералне воде и клима. — 5) ПUTOви и манастири.

II. Одјељак: 1) Прешево, распоред варошине и знаменитост мјеста. — 2) Бујановце: индустрија занати и трговина.

III. Одјељак: Прешевска област: А) Каза и њена административна подјела. — Б) Поријекло, положај и величина села. — В) Имена села и других географских објеката у овој области. — Г) Типови села. — Д) Кућа и остале зграде, дом, дворини, и т. д. — Ђ) Распоред имања. — Е) Економне и привредне привредне прилике, земљорадња, виноградарство, газдинарство, пање, ливаде и шума. — Ж) Занимање становништва. — З) Аграрно правни односи. — Господарска села. — И) Разне дажбине. — Ј) Становништво у овој области.

IV. Одјељак: Посебни опис тридесет и пет села у разним крајевима Прешевске Области.

V. Одјељак: Етнографске особине становништва ове области: а) Народна свијест и народно осјећање; б) О етничком имену; в) Главне етничке и етничке особине становништва; г) Ношња: а. мушка б. женска ношња; д) Начин живота — пошња; е) Задружни живот, задруга; покућанство, храна, облик личне својине; сродства; е) Говор, негласит прилога; ж) Пјесме, историјска предања и друге народне умотворине, предања, епске, пјесме, женске пјесме; з) Обичаји: рођење, венчање, свадба, привиче, развоо брака; и. смрт, г. главни празници и обичаји преко године; и) Пире колексе, свирале, игре дјевојачке и дјечије игре.

VI. Одјељак: Остатни старина у овој области и народна предања о њима, старе цркве и манастири. а) Остатни старог града, име градске тврђаве; б) Стари мостови; в) Тврђаве, градишта, дворови, разни остатни старина; г) Старе цркве и манастири, а. старе цркве; б. обновиљене старе цркве; д) Стари и нови манастири и манастирства.

VII. Одјељак: Главне црте из историје, и црквено-школске и политичке прилике у овој области: А) Историја области; — Б) Црквено-школске и политичке прилике, а. црква и свештенство б. школе; — В) Патријархате и Екзархате, и борба око школе и цркве у овој области. Преглед садржине (регистар).

Ова друга књига овога дела има тридесет штампаних табака. Сваком примјерку књижица је цијена по пет динара а у преплати по четири динара. Скупљачи преплате на сваких десет примјерака добијају по један примјерак бесплатно. Ко више од пет примјерака потражи може књигу исплатити у двомјесечним и тромјесечним ратама.

Истицајући је нагласавати, да је према географским и политичким приликама на јужно-источној граници Краљевине Србије Прешевска Област, која је у овој књизи детаљно описана, данас, најважнији крај Српских Земаља под Турцима; Прешевска, област, омасује Србију све од тромеђе, Српско-бугарско турске границе на све до Гвизданске Области, а то је 70 до 80 кил. мет. одстојања.

Ко жели, може још добити и прву књигу овога дела — Кумањевска Област — од које има још неколико примјерака. Сем код потписатеља, ова се књига може доћи и у главним књижарницама у Београду.

Др. Јов. Хари-Василевић (Краља Милутина 75) 14. Септембра 1912. год. у Београду.

Наша пјесма.

Устани чедо суморнога лика,
И грми гробом раневога дна;
Нек душа твоја распева, велика
Затутњи силно као грмљавина,
Устани, брате, напије те робље,
Да крљу својом освјетлиш му гробље...

Почуј како горе наше тужно стено,
И риди нила на лончеве крше;
Демон се пери нашим Вакресу;
Свињом наша оуцртана стрше...
Устани, брате, напије те робље,
Да крљу својом освјетлиш му гробље...

Чуј, како урлик дошпе са поља
Кривог Дрина и Марице мутно,
Гдје један народ умире на коља,
И траху пгине крие и злосудне.
Устани, брате, напије те робље,
Да крљу својом освјетлиш му гробље...

Где, како Јазар у заатној одори,
Ледом пад гробљем умрлога цука;
Где, како небо над Косовом гори
И почала се Дамјанова рука.
Устани, брате, напије те робље,
Да крљу својом освјетлиш му гробље...

Где, како Милош сабљу је пеука,
А Милан дети на крилатог дора,
Где, како кроз мрак, кроз зрна фијука,
Над Голотом се раба наша зора,
Устани, брате, напије те робље,
Да крљу својом освјетлиш му гробље...

Цетиње, 20. септембра 1912. год.

Мићун М. Павићевић.

Посмртне мисли

— Из Жил Маснеових успомена —

Први неки дан појавиле су се у Паризу „Успомене“ Жила Маснеа, које су изгледале живо интересантне.

Са једном врстом блажене меланхолије нацртао је велики мајстор у двадесет и девет година све главне фазе свог живота — цијелог посвећеног умјетности, — од његовог ступања на конзерваторијум па све до реприза „Роме“.

Посљедња глава која је нарочито изазвала сензацију, нови овај оригинални наслов: „(Интермеццо) посмртне мисли“.

Ова глава има сада нарочити драж. Она је сада као глас умрлога који дошпе до нас са самог Егревалског гробља — гдје је још свјеже нијеће положено на гроб на дан погребца.

Ево ове стране која је пуна туге, пропашће и резигнације.

„Ја сам напустио ову планету остављајући моје сироте земљаци, да и даље брину своје ситничарске послове, тако многобројне а тако бескорисне; једва једном ево ме у блештећем стају звијезда које ми сада изгледају велике свака као милиони сунца!“

Никада, ја никада нијесам могао добити и приближан сјај са моје стране, у овој величанственој Опери, која је у основи тако мрачна. Од сјутра ја не морам више да одговарам на писма; ја сам рекао збогом премијерама, литерарним разговорима и свему осталом.

Овдје нема новина, нема ручкова, нема мучних ноћи!

Ах, када бих могао да додам пријатељима савјет да ми сљедују, ја не бих оклијевао да их позovem к мени! Али зар неће они моћи?!

Први него што сам дошао у ово далеко станиште, ја сам написао моју посљедњу вољу (један несрећни муж који се користи овом законском одредбом, написао је на своме тестаменту ове ријечи: „Моја прва воља“).

Ја бих нарочито назначио, да будем сахрањен у Егревалу, близу породичног стана у коме сам тако дуго живио. Ох! да лијепога гробља! На широком пољу, у тишини и миру који приличи онима који ту станују.

Ја сам захтијевао да се моја гробница украшавају црним велом, том отрцаном декорацијом. Ја сам само желио једна кристолна кола на којима ћу напустити Париз. Овај пут са мојим пристанком тек послије осам часова у јутру.

Један вечерњи журнал (а можда и два!) Мислили су да им је дужност да извијесте своје читаоце о мојој смрти. Неколико пријатеља дођоше код вратара, да ли је то тачно, и овај им одговори:

— Авај! Господин нас је напустио а није оставио своју адресу.

И његов је одговор био истинит, јер није знао гдје ће ме ова обличита кола одвести.

У јутру ме је неколико познаника почастило својом изјавом саучешћа. А у некојим позориштима се онда говорило о погостности:

— Сада кад је мртав, играће се мање, зар не?

— Знате ли, да је оставио још једно дело? Он неће дакле престати да нас мучи!

— Ах, вјере ми, ја га тако волим! Ја сам увијек имала успеха у његовим стварима!

Слатки гласић жене говораше ове ријечи.

Код мога издавача плакало се: та он ме је толико волио!

Код моје куће, улица Вожирар, моја жена, кћи, моји мали унучићи беху испкупљени и у једнању налазише једину утјеху.

Требало је да моја породица стигне дан прије погребца у Егревал.

И моја душа (душа преживи тијело) слушала сав шум остављене вароши. И како се кола удаљавала, тај шум, ријечи слабије су све више.

И ја сам знао да ће тешики камен на моме гробу за који час постаји врата заборавља.

И ова мисао подиже се као горак мирис — али незахвалност и заборав пратила су свакој успомени. Жил Масне живио је без држбе и његово најдуже риданје било је благо и пуно милости.

Разне вијест

Спољна трговина Русије задњих пет година. Руска трговачка биланса врло је повољна; из земље се много више извози, него што се увози, тако, да од других држава долази у Русију сваке године велика свота готовине. Ова мала статистика руског извоза и увоза предочиће најбоље повољно стање. Цифре су у милион рубаља (1 рубаљ је 2¹/₂ круне.

Године 1907. био је извоз 991.5, увоз 701.5, актива 290; год. 1908.: био је извоз 938.8, увоз 760.4, актива 178.4; год. 1909.: био је извоз 1367.2, увоз 785.9, актива 571.3; год. 1910.: био је извоз 1383.9, увоз 952.5, актива 431.4; год. 1911.: био је извоз 1513.7, увоз 1022.7, актива 491. Према томе је лањска трговачка биланса била активна за 491 милион рубаља, т. ј. Русија је извозила у друге државе за 1200 милиона круна више, него што је робе у властиту земљу увезла. Русија продаје у иностранству жито и стоку, дочим увози фабриканте. Ако ће се у Русији подићи индустрија, да неће требати увозити за преко 2600 милиона круна фабриката, биће међу првим земљама свијета у погледу активне трговачке билансе.

Безопасно мјесто. Неки Енглези путујући око свијета дође и на Цејлон. Како је био велики љубитељ природе, то је једног дана изашао на обалу ријеке, да мало уживи у игри немирних таласа. Али ту му се прохте, да се окупа. Бојећи се

за свој живот, он заустави једнога урођеника, да му покаже безопасно мјесто, на рече: „Покажи ми једно мјесто гдје нема крокодила.“ Урођеник га одведе близу ушћа ријеке. Радостан Енглез уђе у воду наслађујући се у њеној пријатности и не помислајући на какву опасност по живот. Назад изађе из воде да се мало сунча, па да опет уђе. Да би ма шта рекао, он запита свога вођу, који је за све вријеме купања стајао на обалу посматрајући Енглеза врло застрашеним и нестрпљивим погледом, зашто се крокодили не задржавају на дотичном мјесту. „Крокодили се врло плаше од ајкула, — рече добродушни човек, — а ајкула на овоме мјесту има врло много.“ Послије овога признања, Енглез више није ушао у ту „безопасну воду.“

Бејева етикеција. Све док је Беј од Туниса био гост града Париза, париска штампа говорила је о њему са највећим поштовањем; али сад кад се он вратио у Африку, почину листови о њему да причају чудновате и врло интересантне приче.

За вријеме једног гала ручка који је приређен у његову част у Јелисејима десиле су се занимљиве ствари.

Кад се већ сјело за сто Беј је приметио да се председник парламента не налази међу гостима, и да би показао како он о томе води рачуна, мјесто да запита за садашњег председника парламента посланика Дешанела, он повика преко стола.

— Зашто председник Брисон није дошао?

Један сусјед му одговори доста збуњено:

— Па... он је умро!

На ово Беј — мора се рећи: обрадован — узвикну:

— Ах, то ћу онда ја пред мој пут при-
суствовати једном лијепог погребу!..

У овоме тренутку служио се јело, које се беје необично допаде, и од кога он сипаше два три пут у свој тањир. Када хтједне и четврти пут да захвати, његов први министар који бјеше приметио да многи гости запрепашћено посматрају његовог господара, рече му по-
лушласко:

— Оставите то, то је свињско месо!

Беј који је још задовољно жвакао одмах испљува јело, и примјети љутито:

— То сте ми баш могли мало дошпи-
је казати.

Дјеца — просјаци. Шпекулатија са малим просјацима — дјечама у Француској мало помало узела је велике размјере.

Један научњак Талијан, који је хтио да дође до тачних констатација у том погледу, дао се и сам на просјачење у друштву једног дјечака.

И први опитљиви резултат његовог експеримента био је тај да је овај ни мало племенити занат врло рентабилан — у великим трговима доноси најмање 20 динара на дан.

„Semaine Literaire“ чини занимљива опажања. Просјачење се врши механички. Дјечак који тражи милостину, започиње увијек просјачити још у наручју мајке. Дјечак тим више напроси, чим је више за жаљење. Зато треба да је што болеснији, нагрђенији.

Једна жена привезала је дјечаку на трбух љуску од ораха под којом је био велики паук. То је учинила зато да дјечак не престаје плакати.

Ако се све просјацине и не дајају тога средства, али је истина да скоро све муче дјецу глађу. Ако дјеца кад се увече врате „с посла“ не донесу довољно просјаченог новца, тада их сигурно чекају батине.

Једна просјакиня излажући дјецу хладноћи и мучећи их убила је једно за другим своје четворо дјеце. Од тада је, да би наставила свој стари занат, узела у најам троје туђе дјеце, које је гонила на просјачење.

Зима је најзгоднија за просјачење са дјецом. За Божић и Нову Годину праћају просјакине по 25—30 динара за дјечке у повоју да би са њима могле просјачити.

ЦЕНТРАЛА:
ТРЕБИЊЕ (Херцеговина)

ТРАВУНИЈА

ФИЛИЈАЛА:
ГРУЖ (Далмација)

трговачко, индустријско, отпремачко, комисионо и агентурно дионичарско друштво.

Велико складиште сваковрсног пиланог дрва: дасака, мурала, јеловог, пињевог, храстовог, буковог, сировог и куханог. Паркета букова и храстова.

греда тесаних сваке димензије, горивог дрва и енглешког наменог угљена.

из 1911. год.
II. и. Бр. 39. 54—54

Све уз врло умјерене дневне цијене.

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник Радомир Кривокапић Орлински